

Prawo Kanoniczne 2026, 69(1): 187–192

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-ND 4.0 International) license <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0>

p-ISSN 0551-911X, e-ISSN 2353-8104

Received: 19 Nov 2025

Accepted: 19 Feb 2026

Published: 30 Mar 2025

<https://doi.org/10.21697/pk.2026.69.1.08>

KS. WOJCIECH GÓRALSKI

Akademia Mazowiecka w Płocku

w_goralski@wp.pl

<https://orcid.org/0000-0001-6548-4120>

Pietras, Dawid, FSSP. 2025. *Kompetencje administracyjne biskupa diecezjalnego według obowiązującej dyscypliny Kościoła łacińskiego*, 243. Kraków: Wydawnictwo «scriptum»

Ks. Dawid Pietras, autor pokaźnej już liczby publikacji, podjął interesujący i znajdujący swoje zastosowanie praktyczne temat z zakresu kanonicznego prawa administracyjnego. Ukazując – jak wskazuje tytuł pracy – kompetencje biskupa diecezjalnego w sferze administracyjnej, skupia swoją uwagę badawczą na ogromie jego zadań i obowiązków pasterskich. Akcentuje przy tym niekwestionowany wpływ Soboru Watykańskiego II na ukształtowanie kompetencji administracyjnych (określonych w posoborowym Kodeksie Prawa Kanonicznego) stojącego na czele Kościoła partykularnego jego zwierzchnika.

Struktura pracy obejmuje trzy rozdziały. Przedmiotem rozdziału pierwszego (s. 21-61) jest natura władzy w Kościele („Pojęcie władzy i administracji w Kościele”). Rozdział drugi (s. 64-148) dotyczy powinności rządcy diecezji w sferze władzy administracyjnej („Zadania i obowiązki biskupa diecezjalnego w zakresie władzy administracyjnej”). Rozdział III (s. 149-194) został poświęcony charakterystyce organów wspierających biskupa diecezjalnego w administrowaniu diecezją („Organy wspierające biskupa diecezjalnego

w zakresie władzy administracyjnej”). Układ taki wydaje się w pełni uzasadniony.

Poszczególne rozdziały mają swoje „Wprowadzenie” i „Podsumowanie”, co ułatwia czytelnikowi pełniejsze uchwycenie i zapamiętanie tego, co najbardziej istotne; sprzyja temu również Wstęp (s. 15-19) i Zakończenie (s.195-196). Przed Wstępem pomieszczona została Przedmowa (ks. prof. Józefa Wroceńskiego).

Bardzo bogata jest bibliografia (źródła i literatura) obejmująca 46 stron (197-243).

Wywody Autora znajdują swoje uzasadnienie, o czym świadczą liczne przypisy.

W rozdziale pierwszym (s. 22-61) czytelnik, jak już wspomniano, zapoznaje się z pojęciem władzy i administracji w Kościele. Szczególnie znaczącym, jak się wydaje, jest tutaj segment poświęcony naturze i celowi władzy biskupiej (s. 34-40). Autor podkreśla m.in., że rządca diecezji sprawuje władzę rządzenia (*potestas iurisdictionis*), która obejmuje trzy funkcje: prawodawczą [inaczej ustawodawczą – W.G.], administracyjną [inaczej wykonawczą (*potestas executiva*) – W.G.] i sądowniczą (zob. kan. 391 § 1 KPK); ma ona swoje przymioty: jest to władza zwyczajna, własna i bezpośrednia.

Szczególnie interesujący jest tutaj p. 5: „Władza rządzenia a władza administracyjna”, (s. 47-50). Znaczące jest następujące stwierdzenie Autora: „W wykonywaniu władzy administracyjnej, czyli w kierowaniu Kościołem partykularnym, biskup diecezjalny jest wspomagany przez organy pomocnicze [...]” (s. 49). Natomiast nieco dalej czytamy: „W wykonywaniu władzy wykonawczej **oraz** [podkreśl. W.G.] administracyjnej ważną rolę pełni kuria diecezjalna” (s. 49). Z tego sformułowania wynika, że władza wykonawcza i władza administracyjna to dwa różne rodzaje władzy, jednak tak nie jest. Należy w tym miejscu powołać kan. 391 KPK, który stanowi: „§ 1. Do biskupa diecezjalnego należy rządzenie powierzonym mu Kościołem partykularnym, z władzą ustawodawczą, **wykonawczą** [podkreśl. – W.G.] i sądowniczą, zgodnie z przepisami prawa. § 2. Władzę ustawodawczą wykonuje sam biskup, władzę **wykonawczą** [podkreśl. – W.G.] wykonuje bądź osobiście, bądź przez wikariuszy generalnych albo biskupich, zgodnie

z przepisami prawa; władzę sądowniczą bądź osobiście, bądź przez wikariusza sądowego i sędziów, zgodnie z przepisami prawa”. Widać zatem wyraźnie, że władza wykonawcza i władza administracyjna są synonimami¹.

Rozdział drugi (s. 63-148) został poświęcony zadaniom i obowiązkom biskupa diecezjalnego w zakresie władzy administracyjnej (czy obowiązek rezydencji jest jednym z „ogólnych zadań i obowiązków administracyjnych” biskupa diecezjalnego?, zob. s. 64-68). Autor wyszczególnia tutaj powinności biskupa diecezjalnego w sferze ustroju Kościoła partykularnego, wskazuje na ważniejsze szczegółowe akty administracyjne biskupa diecezjalnego dotyczące duchownych i wiernych świeckich: powoływanie na urzędy kościelne, inkardynowanie i ekskardynowanie duchownych oraz udzielanie zezwolenia na przeniesienie się duchownego do innego regionu, zatwierdzanie i usuwanie nauczycieli religii oraz wykładowców uczelni katolickich i kościelnych, udzielanie zezwolenia na wydawanie publikacji; omawia akty administracyjne dotyczące wymiaru kar i uwalniania od nich; wskazuje na akty administracyjne w zakresie dyscypliny sakramentów.

Zastrzeżenie można wyrazić w stosunku do niektórych stwierdzeń Autora (na s. 148), m.in. do tego, że biskup diecezjalny „jest odpowiedzialny za nominacje pracowników kurii diecezjalnej. Ma także pełne prawo do mianowania oraz usuwania wikariuszy, ekonoma, kanclerza i sędziów sądów biskupich, a także proboszczów, z uwzględnieniem opinii innych duchownych”. Otóż termin „odpowiedzialność” nie jest tutaj w pełni adekwatny w stosunku do władzy biskupa diecezjalnego. Podobnie zwrot: „z uwzględnieniem opinii innych duchownych” nie jest całkiem jednoznaczny. Gdy Autor mówi o prawie biskupa

¹ „Ta właśnie władza [jurysdykcji – w poprzednim zdaniu – W.G.], pojmowana jako jurysdykcja wykonywana w zakresie zewnętrznym, może się przejawiać w potrójnej formie: jako władza stanowienia praw, władza wykonawcza, czyli administracyjna [podkreśl. – W.G.] i władza sądowa”. Krukowski, Józef. 1985. *Administracja w Kościele. Zarys kościelnego prawa administracyjnego*, s. 44. Lublin: Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

diecezjalnego do mianowania i usuwania „wikariuszy, ekonoma, kanclerzy i sędziów sądów biskupich [...]”, to jedynie można się *domyślić*, że chodzi o wikariuszy generalnych i wikariuszy biskupich. Poza tym, stwierdzenie, że biskup „ma także władzę znoszenia kar” nie jest ścisły, chodzi bowiem – niewątpliwie – o uwalnianie od kar. Niewłaściwy jest termin „wyższe prawodawstwo” (s. 148).

W rozdziale trzecim (s. 149-194), poświęconym organom wspierającym biskupa diecezjalnego „w zakresie władzy administracyjnej” (powinno być: „[...] wykonywania władzy administracyjnej”), czytelnik zapoznaje się z kompetencjami organów jednoosobowych i wieloosobowych (obligatoryjnych i fakultatywnych).

We Wprowadzeniu ks. Pietras słusznie zauważa, że wikariusz generalny i wikariusz biskupi są najbliższymi współpracownikami biskupa diecezjalnego, jednak nie należy ich określać „zaufanymi przedstawicielami biskupa diecezjalnego” („zaufanymi” tak, jednak żadną miarą nie są „przedstawicielami” rządcy diecezji; niejednokrotnie są upoważnieni do reprezentowania go). Poza tym, przypisywanie im „istotnej” roli w „zarządzaniu diecezją” również wydaje się pewną przesadą (z pewnością pełnią rolę znaczącą, doniosłą, natomiast rolę istotną pełni jedynie biskup diecezjalny). Poza tym, trudno zgodzić się ze stwierdzeniem, że – obok zadań administracyjnych – pełnią także „zadania pasterskie”. Owszem, niejednokrotnie biskup diecezjalny zwraca się do wikariusza generalnego czy do wikariusza biskupiego o uroczyste sprawowanie Mszy św. (m.in. w kościele katedralnym) albo o sprawowanie sakramentu bierzmowania, to jednak nie oznacza, że pełnią zadania duszpasterskie „z natury” sprawowanego urzędu.

Twierdząc, że „wikariusz generalny i wikariusz biskupi, wyposażeni **przez biskupa diecezjalnego** [podkreśl. – W.G.] we władzę wykonawczą [...]”, Autor zapewne miał na myśli, że to „wyposażenie” oznacza nominację (*de facto* wikariuszy tych wyposaża we władzę prawo). Wymagałoby też bliższego wyjaśnienia zdanie następujące: „Dopóki wikariusz generalny w zakresie ogólnej administracji nie ingeruje w dziedziny, które na mocy samego prawa czy specjalnego zlecenia zarezerwowane są biskupowi diecezjalnemu, działa ważne, nawet wtedy, gdy naruszyłby zakres kompetencji wikariusza

biskupiego” (s.152). Niejasne jest także stwierdzenie „Wspomnieć należy również, że rolą biskupa diecezjalnego jest koordynowanie działalności pasterskiej [sic!] wikariusza generalnego” (s. 152).

Gdy chodzi o organy jednoosobowe obligatoryjne, Autor przedstawia urzędy: wikariusza generalnego, wikariusza biskupiego, moderatora kurii diecezjalnej, ekonoma i pozostałych urzędników kurii diecezjalnej (kanclerz, notariusz i archiwariusz). Co się tyczy zaś organów wieloosobowych obligatoryjnych, Autor omawia funkcjonowanie kurii diecezjalnej, rady kapłańskiej, kolegium konsultorów, diecezjalnej rady ekonomicznej, zespołu proboszczów konsultorów (czy jest to zespół?), kapituły katedralnej. W odniesieniu do organów wieloosobowych fakultatywnych zaprezentowano synod diecezjalny (czy jest „organem?”), radę biskupią, diecezjalną radę duszpasterską, urząd lub radę mediatorów oraz inne organy wieloosobowe.

W Zakończeniu (s. 195-196) Autor podkreślił rolę biskupa diecezjalnego, szczególnie w kontekście współczesnych wyzwań. Trafne i znaczące jest stwierdzenie ks. Dawida Pietrasa, iż „cała działalność administracyjna w Kościele ma [...] naturę duszpasterską i ma służyć dobru wspólnoty Kościoła (s. 196).

Reasumując należy stwierdzić, że praca stanowi niewątpliwie znaczący wkład Autora w rozwój nauki prawa kanonicznego w obszarze prawa administracyjnego. Jednocześnie wolno wyrazić sugestię, by w przypadku nowej edycji opracowanie to nosiło następujący tytuł: „Wykonywanie władzy administracyjnej przez biskupa diecezjalnego według obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego”.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Not applicable.

Acknowledgments: Not applicable.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

Abstrakt: Autor podjął temat z zakresu kanonicznego prawa administracyjnego mający duże znaczenie zarówno teoretyczne, jak i aplikacyjne (zwiera wskazania dotyczące właściwego stosowania norm prawnych w administrowaniu diecezją). Omawiając kompetencje biskupa diecezjalnego w sferze administracji, ks. Pietras określa jej naturę, charakteryzuje powinności biskupa diecezjalnego w tej sferze oraz wskazuje organy wspierające go w wykonywaniu zadań administracyjnych. Przeprowadzone w pracy analizy jednoznacznie pozwalają przyjąć, że w funkcjonowaniu diecezji administracja spełnia bardzo istotną rolę. Znaczące jest również akcentowanie wymiaru duszpasterskiego administracji kościelnej. Pracę znamionuje szerokie nawiązanie do piśmiennictwa z zakresu kościelnego prawa administracyjnego.

Słowa kluczowe: administracja kościelna, biskup diecezjalny, organy wspierające biskupa diecezjalnego w zakresie administrowania

Abstract: The author addresses an issue in canonical administrative law of considerable theoretical and practical significance, as it provides guidance for the proper application of legal norms in the governance of a diocese. Examining the competences of the diocesan bishop in the administrative sphere, Fr. Pietras defines the nature of administrative activity, outlines the bishop's responsibilities in this area, and identifies the bodies that assist him in the exercise of administrative governance. The analyses presented in the study substantiate the conclusion that administration plays a crucial role in the functioning of a diocese. Particular emphasis is placed on the pastoral dimension of ecclesiastical administration. The study is characterized by extensive reference to the scholarly literature on canonical administrative law.

Keywords: church administration, diocesan bishop, bodies assisting the diocesan bishop in administrative governance

Translated by Maria Bugaj